

Cyprian Kamil
Norwid

Spis treści

- biografia:
  - młodość
  - podróże europejskie
  - emigracja
- twórczość:
  - liryka
  - proza
  - dramat
  - malarstwo
- wielcy ludzie w poezji Norwida
- znaczenie twórczości Norwida
- poezja śpiewana
- bibliografia

Twórczość Norwida - liryka

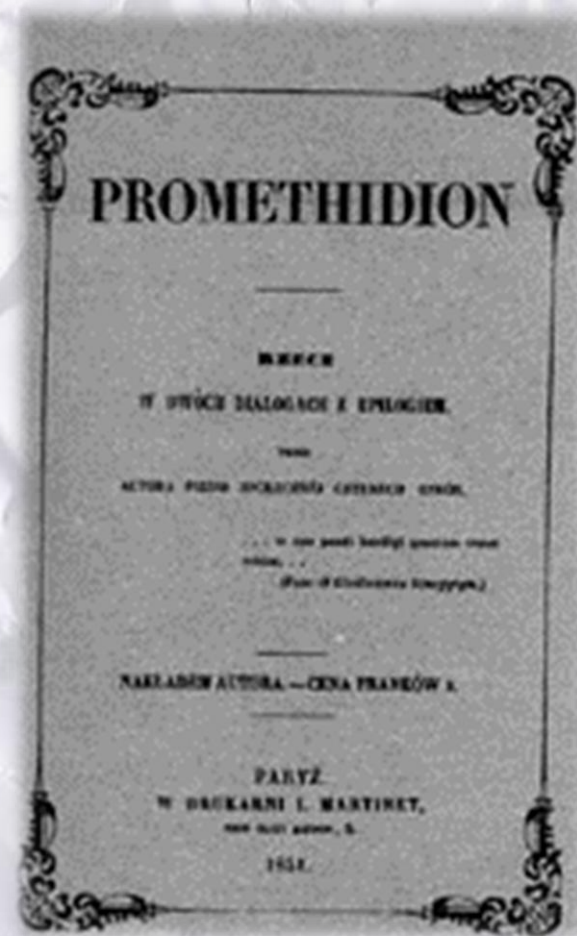
Niewątpliwie najbardziej znanymi dziełami Norwida są liryki. Powstało ich wiele; poruszają różne tematy (od autobiograficznych przez refleksyjne po autotematyczne) i łączą wiele cech, takich jak humanizm; humanitaryzm; hołd tradycji, ale i patrzenie z nadzieją w przyszłość; etyka chrześcijańska. Choć życie Norwida przypadało na okres romantyzmu, wielu teoretyków literatury traktuje jego twórczość jako zapowiedź lub nawet element filozofii pozytywistycznej.

Najważniejsze liryki Cypriana Kamila Norwida:

- „*Moja piosnka [II]*”
- „*[Coś ty Atenom zrobił, Sokratesie]*”
- „*Do obywatela Johna Brown*”
- „*Bema pamięci żałobny rapsod*”
- „*Pielgrzym*”
- „*Italiam! Italiam!*”
- „*Vade-mecum*” – zbiór liryków, wydanych 100 lat po napisaniu
- „*W Weronie*”

Twórczość Norwida - liryka

Liryka w twórczości Norwida to nie tylko poezja – Cyprian Norwid pisał też poematy. Najbardziej znanym jest „*Promethidion*”, który popularny był szczególnie w okresie modernizmu oraz 20-lecia międzywojennego. Inne poematy Norwida to m.in.: „*Pompeja*”, „*Rzecz o wolności słowa*”, „*Niewola. Rapsod*” czy „*Assunta*”.

Strona tytułowa „*Promethidionu*”

Życiorys Norwida - młodość

Cyprian Norwid urodził się we wsi Laskowo-Głuchy na Mazowszu, 24 września 1821 roku. Poeta, wczesnie osierocony (matka Ludwika zmarła w 1825 r., ojciec Jan 10 lat później) wychowywał się u prababki Hilarii z Sobieskich. Razem ze starszym bratem Ludwikiem Cyprian uczył się w warszawskim gimnazjum, przerwał naukę nie ukończywszy piątej klasy i wstąpił do prywatnej szkoły malarskiej. Pobierał prywatne lekcje rysunku u znanego warszawskiego artysty Jana Klemensa Minasowicza, jednak brak regularności i przerwy w nauce sprawiły, iż poeta większość umiejętności nabył samodzielnie. W czasie, gdy Norwid żył w stolicy, związany był z Cyganerią Warszawską. Debiutował na łamach „*Piśmiennictwa Krajowego*” wierszem „*Mój ostatni sonet*”.

Życiorys Norwida – podróże po Europie

Europejskie podróże Cypriana Norwida rozpoczęły się w 1842 r., kiedy to poeta udał się do Drezna, a dalej – Wenecji i Florencji. Dwa lata później zatrzymał się w Rzymie, gdzie poznał Marię z Nesselrodów Kalergis, która stała się jego wielką nieszczęśliwą miłością. Często bywał w Berlinie, gdzie uczęszczał na spotkania Polonii oraz wykłady uniwersyteckie, do 1846 r., kiedy został aresztowany i zmuszony do opuszczenia Prus. Norwid udał się następnie do Brukseli, by powrócić do Rzymu, gdzie poznał m.in. Mickiewicza i Krasińskiego. W kolejnych latach (1849-52) poeta mieszkał w stolicy Francji, gdzie nawiązał znajomość ze Słowackim oraz Chopinem. Sytuacja Norwida, zarówno pod względem materialnym, jak i zdrowotnym, stale się pogarszała.

Szkic Norwida przedstawiający Marię Kalergis

Życiorys Norwida - emigracja

W listopadzie 1852 roku Norwid, za radą hrabiego Władysława Zamoyskiego, postanowił wyemigrować do Stanów Zjednoczonych. Ostatecznie do portu Nowego Jorku statek z poetą na pokładzie przybił w lutym następnego roku. W tym czasie sytuacja materialna Norwida uległa polepszeniu – artysta został zatrudniony w pracowni graficznej. Jesienią 1853 roku, na wieść o wybuchu wojny krymskiej, Norwid rozpoczął plany dotyczące powrotu do Europy. O pomoc w realizacji pomysłu prosił Adama Mickiewicza i Aleksandra Hercena, którego poznał jeszcze w Paryżu.

Życiorys Norwida - emigracja

Latem 1854 roku Norwid wrócił do Europy z księciem Lubomirskim. Poeta zamieszkał w Londynie, po czym przeprowadził się do francuskiej stolicy.

W 1866 roku artysta zakończył pracę nad tomem liryków „*Vade-mecum*”, niestety nie udało się go wydać. W kolejnych latach Norwida dotknęły kolejne niepowodzenia – ciężko zachorował na gruźlicę i nie otrzymał obiecanej pożyczki od księcia Władysława Czartoryskiego, przez co nie tylko nie zrealizował planu wyjazdu do Florencji, ale popadł w poważne problemy finansowe. Cały czas borykał się też z brakiem zrozumienia, samotnością i tęsknotą za ojczyzną. Poeta został umieszczony przez swego kuzyna w przytułku – Domu św. Kazimierza na przedmieściach Paryża(Ivry).

Norwid w 1861 roku

Życiorys Norwida - emigracja

Jesienią 1882 roku Norwid podupadał nie tylko finansowo, ale przede wszystkim zdrowotnie – poeta leżał w łóżku i nikomu się nie zwierzał. Zmarł w przytułku nad ranem 23 maja 1883 roku. Pochowany został na cmentarzu w Ivry i dopiero po wygaśnięciu koncesji w 1888 roku przeniesiony na cmentarz Montmorency w grobie zbiorowym z braku pieniędzy. Część notatek Norwida została spalona. Symboliczna ziemia z jego grobu została w 2001 r. przewieziona do Polski i umieszczona w Krypcie Wieszców Narodowych w Katedrze na Wawelu.

Grób Norwida

Sztuka

Choć Norwid jest znany głównie ze swojej literackiej twórczości, już od młodości interesował się plastyką(jakiś czas kształcił się nawet w szkole malarskiej).

Do dziś zachowały się cztery obrazy olejne(prawdopodobnie Norwid stworzył ich kilkanaście); jeden z nich(zatytułowany *Jutrznia* i przedstawiający alegorię odrodzonej Polski) znajduje się w zbiorach Muzeum Książąt Lubomirskich we Wrocławiu. Pozostało także wiele szkiców i rysunków poety.

Agencja Gazeta

U góry: „Jutrznia”,
rys. Cyprian Norwid

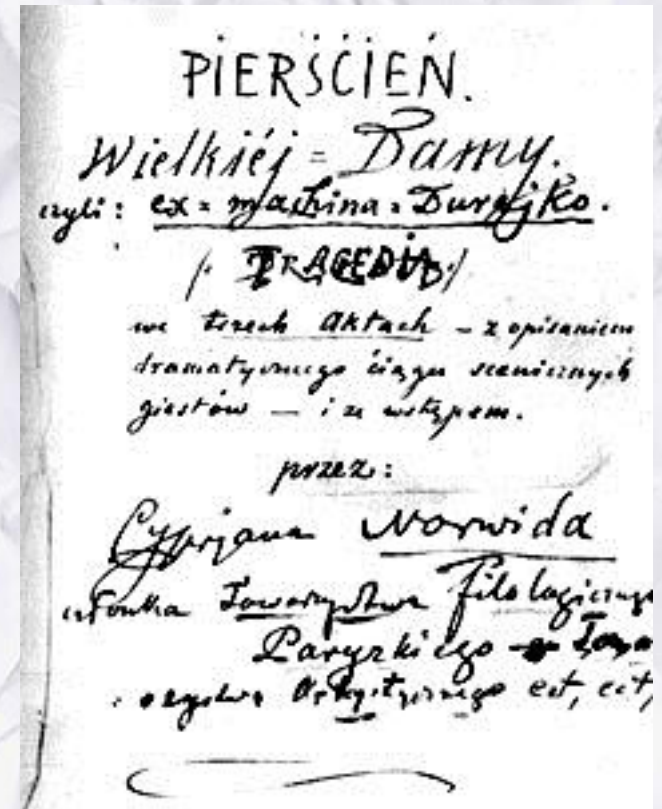

Po lewej: szkice Norwida
przedstawiające A.
Mickiewicza i Z.
Krasińskiego

Norwid - dramatopisarz

Norwid jest autorem kilku dramatów, ich tytuły to m.in.: *Wanda*, *Słodycz*, *Kleopatra i Cezar* czy *Pierścień Wielkiej Damy*, czyli *Ex-machina-Durejko*. Ten ostatni jest szczególnie wart odnotowania, gdyż jest przykładem stworzonego przez autora gatunku literackiego – białej tragedii. Wiązała w sobie konwencje tragedii i komedii. Tragedia to odczucia głównego bohatera, zarysowane w wypowiedziach o charakterze pesymistycznej, patetycznej, pisane białym wierszem; komedia zaś to zwroty akcji, intrygi, zaskoczenie. Biała tragedia miała być pełna niedopowiedzeń i aluzji, które pełniły funkcję symboliczną w utworze. Ponadto przymiotnik "biała" oznacza sztukę dramatyczną pozbawioną scen krwawych i tych kończących się śmiercią głównych bohaterów dzieła. Pod tym względem miała być przeciwieństwem tragedii szekspirowskiej.

Strona tytułowa rękopisu
„Pierścienia Wielkiej Damy...”

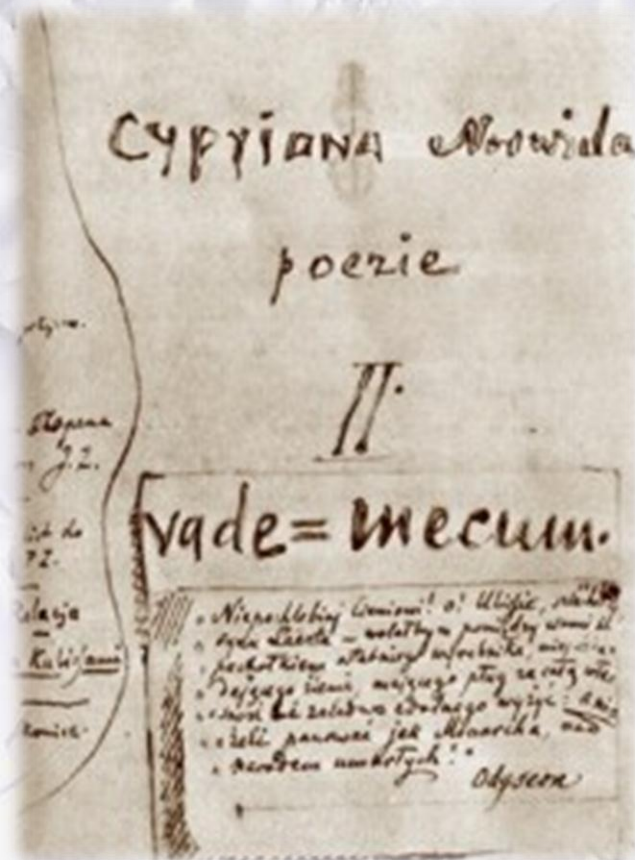

Znaczenie twórczości Norwida

Twórczość Cypriana Norwida wyróżnia się spośród dorobku innych romantyków głównie oryginalną formą – poeta stosował poetykę milczenia (niedomówienia, przemilczenia), zestawiał archaizmy z neologizmami, używał wielkiej litery

i rozstrzelonego druku. Poeta jest twórcą liryki intelektualnej, gdzie dominuje warstwa refleksji. Sam Norwid podkreślał w swych utworach chęć zmuszenia czytelników do wysiłku, śledzenia jego myśli – nawet w samym tytule zbioru

(„Vade-mecum” – „Pójdź za mną”, tj. za moim umysłem, moją koncepcją, etc.).

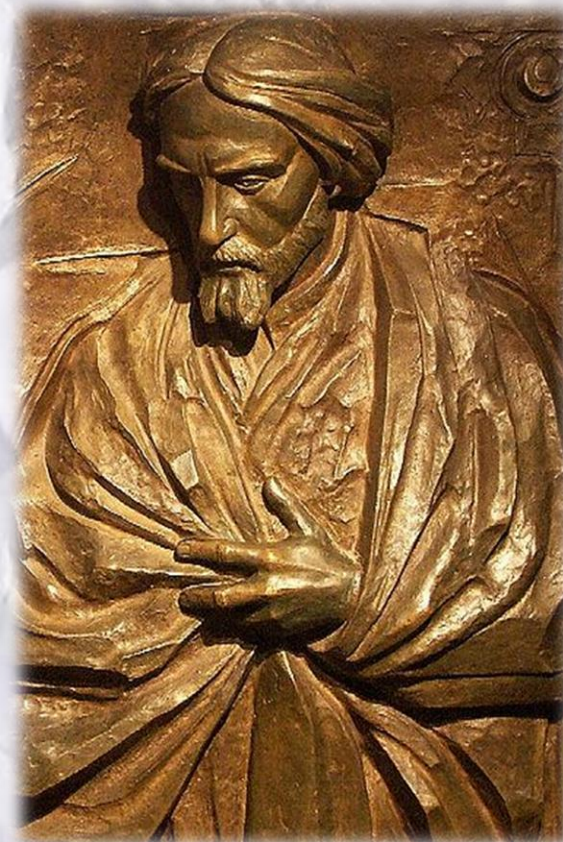
„Vade-mecum”, motto z *Odysei*
(autograf ze zbiorów Biblioteki Narodowej)

Znaczenie twórczości Norwida

Nie tylko forma wyróżnia Norwida spośród mu współczesnych. W twórczości poety dostrzegamy elementy typowo romantyczne, ale i zapowiedź myślenia pozytywistycznego (etos pracy; koncepcja patriotyzmu mającego polegać na wzmocnieniu państwa, ale jednocześnie nie może godzić się z niewolą i zapominać o walce):

*„Bo nie jest światło, by pod korcem stało,
Ani sól ziemi do przypraw kuchennych;
Bo piękno na to jest, by zachwycało
Do pracy; praca - by się zmartwychwstało.”*

C.K. Norwid – Promethidion (fragm.)

Płaskorzeźba C. K. Norwida w Katedrze na Wawelu

Norwid - prozaik

Najbardziej znane są niewątpliwie liryki Norwida, ale nie należy zapominać, iż jako wszechstronny artysta był on także prozaikiem. Pisał nowele (np. „*Archeologia*”, „*Stygmat*”), jest autorem „*Pamiętnika Podróżnego*”. Wartym odnotowania dziełem są „*Czarne kwiaty*” – wspomnienia dotyczące ostatnich spotkań z różnymi osobami, na krótko przed ich śmiercią oraz „*Białe kwiaty*” (odpowiedź na poprzedni utwór). Inne utwory Norwida zaliczane do prozy to m.in. „*Ostatnia z bajek*”, „*Bransoletka*”, „*Legenda dziewiętnastego wieku*” czy rozprawa „*Milczenie*”.

Podpis Norwida

Poezja śpiewana

Od początku lat 70. XX w. twórczość Norwida popularyzował wybitny polski wokalista, Czesław Niemen, wykonując teksty utworów poety do własnej muzyki, m.in. „*Bema pamięci żałobny rapsod*” (płyta „*Niemen Enigmatic*” z 1970 r.), „*Italiam!, Italiam!*”, „*Moja ojczyzna*”, „*Pielgrzym*”, „*Daj mi wstążkę błękitną...*”, „*Jesień*”, „*Mój psalm*”, „*Człowiek jam niewdzięczny*”, „*Spiżowy krzyk*”. Wydany w 1978 roku, dwupłytowy longplay „*Idée fixe*” opierał się wyłącznie na jego poezji; oryginalne brzmienie rocka progresywnego z wpływami muzyki elektronicznej połączył Niemen z wierszami takimi jak „*Sieroctwo*”, „*Larwa*”, „*Laur dojrzały*”, „*Moja piosnka [II]*” i innymi.

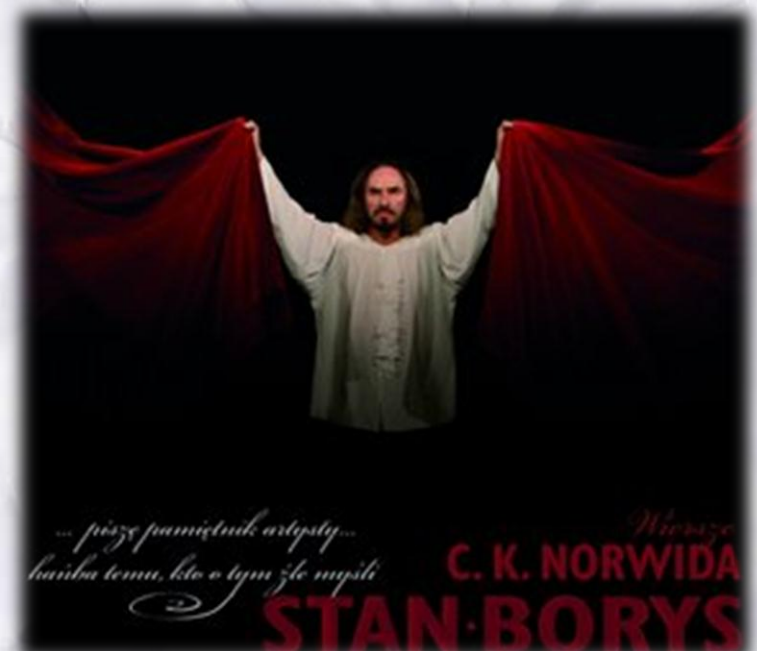
Czesław Niemen

Poezja śpiewana

Teksty Norwida w muzyce to nie tylko Niemen – utwory poety wielokrotnie adaptował Stan Borys (albumy „*Piszę pamiętnik artysty*” i „*Wiersze C.K. Norwida*”; część utworów jest recytowana), Wanda Warska (m.in. „*W Weronie*”), zespół Closterkeller („*Po to właśnie*”) czy Maciej Maleńczuk z grupą Homo Twist (utwór „*Norwid*”, w którym wykorzystano fragmenty wiersza „*Moja piosnka*” i „*Bema pamięci żałobny rapsod*” – cover Czesława Niemena).

Na zdjęciach: Stan Borys i okładka jego albumu „Wiersze C. K. Norwida”

Bibliografia

C. K. Norwid

Twórczość Norwida

Stan Borys

Cyprian Kamil Norwid(Wikipedia.pl)

Norwipedia

Dziękuję za obejrzenie prezentacji
Ewa Koczułap kl. II d